

Avtal mellan EU och Storbritannien om 2023/24:FPM56 ungas rörlighet

Justitiedepartementet

2024-05-22

Dokumentbeteckning

COM(2024) 169

Rekommendation till rådets beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar om ett avtal mellan Europeiska unionen och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om ungas rörlighet

Sammanfattning

Förslaget innebär att rådet bemyndigar kommissionen att förhandla ett avtal mellan EU och Storbritannien om ungas rörlighet. Personrörligheten mellan Storbritannien och EU begränsades kraftigt när Storbritannien lämnade unionen och rådet har efterfrågat åtgärder på EU-nivå för att underlätta rörligheten för unga vuxna. Det planerade avtalet riktar sig till EU-medborgare och brittiska medborgare i ålder 18–30 år som ska ha möjlighet att bland annat arbeta, studera, praktisera och resa runt under sin vistelse. Vanliga inresevillkor ska gälla och för brittiska medborgare ska rörlighet bara gälla i förhållande till den EU-medlemsstat som har beviljat ett tillstånd med stöd av avtalet.

Regeringen välkomnar förslaget, som kan underlätta rörlighet för unga svenskar som vill studera, forska och arbeta i Storbritannien. Förslaget kan också bidra till kompetensförsörjning i Sverige och ett fördjupat samarbete med Storbritannien. Regeringen ställer sig i stort bakom de föreslagna förhandlingsdirektiven och avser i förhandlingarna verka för tydliga krav och smidiga processer för att handlägga ansökningar om tillstånd med stöd av avtalet.

1.1 Ärendets bakgrund

Personrörligheten mellan Storbritannien och EU begränsades kraftigt när Storbritannien lämnade unionen. Unga EU-medborgare har i dag begränsade möjligheter att flytta till Storbritannien för arbete, studier och andra syften. Storbritannien har bilaterala avtal med ett antal länder utanför EU som syftar till att underlätta rörlighet för unga vuxna (s.k. Youth Mobility Schemes) och har visat intresse av att ingå sådana avtal med några men inte alla EU-medlemsstater. Frågan har diskuterats i rådet där ett flertal medlemsstater har efterfrågat åtgärder på EU-nivå för att underlätta sådan rörlighet. Kommissionen har mot den bakgrunden lagt fram en rekommendation till rådsbeslut om bemyndigande att inleda förhandlingar med Storbritannien om ett avtal om ungas rörlighet. Förslaget presenterades den 18 april 2024.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget utgörs av ett bemyndigande för kommissionen att inleda förhandlingar med Storbritannien om ett avtal om ungas rörlighet och en bilaga med förhandlingsdirektiv som kommissionen ska utgå från. Det planerade avtalet ska inte påverka andra regelverk för laglig migration, varken nationella eller på EU-nivå, utan ska utgöra ett komplement till befintliga migrationssystem. Det ska också baseras på grundläggande principer som icke-diskriminering mellan EU-medborgare och reciprocitet.

Den personkrets som ska omfattas av det planerade avtalet är EU-medborgare och brittiska medborgare i ålder 18–30 år. Vistelsens längd ska vara begränsad till en viss tidsram, t.ex. fyra år. Den rörlighet som följer av avtalet ska inte vara bunden till ett specifikt syfte utan det ska vara möjligt att exempelvis arbeta, studera, praktisera, forska eller resa runt under vistelsen. Vanliga inresevillkor och avslagsgrunder ska gälla men det ska inte vara tillåtet att införa kvoter. När det gäller brittiska medborgare ska rörlighet bara gälla i förhållande till den EU-medlemsstat som har beviljat ett sådant tillstånd. Avtalet ska därför inte omfatta någon rörlighet inom EU för brittiska medborgare. Den som har beviljats ett tillstånd med stöd av avtalet ska ha rätt till viss likabehandling, bl.a. i fråga om arbetsvillkor, föreningsfrihet och rådgivningstjänster hos arbetsförmedlingen. Likabehandling ska också gälla i fråga om avgifter för högre utbildning. Kommissionen föreslår också att avtalet ska omfatta regler för medföljande familjemedlemmar.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

De svenska regler som berörs av förslaget återfinns i bl.a. utlänningslagen (2005:716). Förslaget innebär en förändring av den ordning som i dag gäller i Sverige för brittiska medborgares inresa och vistelse för arbete, studier och

andra syften. Det handlar till exempel om längre tillståndstider och en möjlighet att byta grund för sin vistelse i Sverige utan att ansöka om ett nytt tillstånd. Förslaget väntas inte föranleda betydande förändringar av svensk lagstiftning men det är för tidigt att ange vilka författningsändringar som kan komma att behöva göras.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Rekommendationen till rådsbeslut har i sig inga budgetära konsekvenser, vare sig för statsbudgeten eller EU:s budget. Någon övergripande bedömning av de ekonomiska konsekvenserna för den svenska statsbudgeten av ett avtal om ungas rörlighet mellan unionen och Storbritannien har ännu inte gjorts men utgångspunkten är att eventuella kostnader kan finansieras inom befintlig budgetram. Kommissionen har inte presenterat någon jämställdhetsanalys av förslaget.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens rekommendation till rådsbeslut om ett bemyndigande att inleda förhandlingar med Storbritannien om ungas rörlighet. Förslaget kan underlätta rörlighet för unga svenskar som vill studera, forska och arbeta i Storbritannien. Förslaget kan också bidra till kompetensförsörjning i Sverige och ett fördjupat samarbete med Storbritannien. Regeringen ställer sig i stort bakom de föreslagna förhandlingsdirektiven och avser i förhandlingarna verka för tydliga krav och smidiga processer för att handlägga ansökningar om tillstånd med stöd av avtalet. Regeringen är också positiv till att likabehandling i fråga om avgifter för högre utbildning omfattas av avtalet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända men flera medlemsstater har initialt uttryckt stöd för ambitionen att öka rörligheten för unga vuxna mellan EU och Storbritannien.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Rekommendationen har ännu inte remitterats.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den förfarandemässiga rättsliga grunden för rådets beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar om ett avtal mellan EU och Storbritannien är artikel 218.3 och 4 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Den materiella rättsliga grunden kan enligt kommissionen fastställas först i slutet av förhandlingarna men avtalet rör ett sakområde där det i regel råder delad befogenhet mellan unionen och medlemsstaterna. Artikel 79.2 a och b i EUF-fördraget ger vidare unionen befogenhet att besluta om åtgärder som rör villkoren för inresa och vistelse samt rättigheter för tredjelandsmedborgare som önskar vistas lagligen i en medlemsstat. Rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet. Kommissionen ska enligt förslaget löpande informera Europaparlamentet om förhandlingarna.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Enligt kommissionen krävs åtgärder på EU-nivå för att säkerställa att alla medlemsstater behandlas lika när det gäller personrörlighet till Storbritannien, vilket är en av de viktigaste aspekterna i Europeiska rådets riktlinjer från 2018. Åtgärder på EU-nivå kan också ge ett mervärde i fråga om rörlighetsperiodens längd, tillåtna syften med vistelsen och medföljande familjemedlemmar. Förhandlingar på medlemsstatsnivå säkerställer inte heller att Storbritannien skulle vara intresserat av att nå en överenskommelse med alla medlemsstater. Åtgärden går enligt kommissionen inte längre än vad som är nödvändigt för att uppnå målet att underlätta ungas rörlighet mellan unionen och Storbritannien. Unga EU-medborgare får genom förslaget en tydlig och enkel väg för rörlighet till Storbritannien. I dag är möjligheterna för sådan rörlighet mycket begränsade. Regeringen delar kommissionens bedömning att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget behandlas i rådsarbetsgrupp. Kommissionen presenterade sitt förslag i en första behandling i rådets arbetsgrupp för Förenade konungariket den 26 april 2024.

4.2 Fackuttryck/termer